

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ
ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ (ΕΔΙΠ)

18^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

ΡΩΓΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΟΜΗ
ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΜΑΪΟΥ 2022

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ:

- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
- ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
- ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΛΟΥΡΟΥ
- ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΙΑΜΑΤΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
- ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΜΟΤΙΜΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΕΚΠΑ
- ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΩ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η Ηθική και Δεοντολογία του Σύγχρονου Ιπποκρατικού κατά το Έθος και τα Έργα γιατρού

*Άγνοοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας ἑμείς,
ἑμείς οἱ ἴδιοι πὸν γυρεύουμε
τὴ γνώμη: κί' αὐτὸ ἔχει τὴν αἰτία του.*

Νίτσε

Ο Ιπποκράτης, αναγνωρίζεται απ' όλους ως ο δημιουργός της Επιστημονικής Ιατρικής, ενώ ταυτόχρονα θαυμάζεται ως η μεγαλύτερη Ιατρική διάνοια, που έκανε την εμφάνισή της στη Γη. Παράλληλα, ο Ιπποκράτης, είναι άξιος θαυμασμού και για έναν ακόμη λόγο. Αυτός δεν είναι άλλος:

*Από τις Ηθικές Αρχές, που συνοδεύουν το έργο Του,
και οι οποίες αποτελούν αληθή έκφραση της αγνότητας
και του μεγαλείου της ψυχής Του.*

Τις Αρχές αυτές καλείται να εφαρμόσει ο σύγχρονος γιατρός, αλλά με την έννοια:

Να πάμε εμπρός με τον Ιπποκράτη.

Οι πηγές, αυτών των Ηθικών Αρχών, έχουν την προέλευσή τους πολλούς αιώνες πριν. Θα μπορούσαμε να τις αναζητήσουμε στα αρχικά στάδια ανάπτυξης του Ελληνικού Πνεύματος. Το πρώτο στάδιο 8^{ος}-7^{ος} αι. π.Χ. δημιουργείται από τις κοινωνικές ανάγκες για Ηθικούς κανόνες, όπως αναφέρονται στο έργο του Ησίοδου, του Σόλωνα και στα γνωμικά των Επτά Ελλήνων Σοφών, οι οποίοι θα δημιουργήσουν τις βάσεις του *Ελληνικού Ανθρωπισμού*. Τους συναντάμε, επίσης, στα έργα του Ομήρου και στα βιοτικά παραγγέλματα του Θεόγνιδος.

Στη συνέχεια, οι Έλληνες έχοντας εδραιώσει τους βασικούς κανόνες, στρέφουν την προσοχή τους προς τη φύση, την οποίαν προσπαθούν να ερμηνεύσουν. Ο *Toulmin*, ο οποίος στα έργα του έδωσε έμφαση στην ανάλυση της *Ηθικής λογικής*, έθεσε το ερώτημα:

Πώς η Εφαρμογή της Ηθικής δικαίωσε την Ιατρική;

Το ερώτημα αυτό θα μπορούσαμε να το δούμε και από μια άλλη οπτική γωνία όπως:

*Πώς η Ιατρική δημιούργησε τις βάσεις της Ηθικής γνώσης,
αλλά και της θεμελίωσης της Ιατρικής Ηθικής;*

Είναι παραδεκτό σήμερα, πως τις βάσεις για τη δημιουργία της Δυτικής

Ηθικής αποτέλεσαν τα Ιπποκρατικά κείμενα. Οι θέσεις αυτές, ενισχύονται από τις πρώτες προσπάθειες θεμελίωσης της Ηθικής από το *Σωκράτη*, τον *Πλάτωνα* και τον *Αριστοτέλη*. Ο *Δημόκριτος*, υποστηρίζει ότι:

68 B31. *Ίατρική μὲν γὰρ σώματος νόσους ἀκέεται,
σοφίη δὲ ψυχὴν παθῶν ἀφαιρεῖται.*

68 B31. *Ἡ Ἰατρικὴ θεραπεύει τις ασθένειες του σώματος,
ἐνῶ ἡ σοφία ἐλευθερώνει τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ πάθη.*
(Μτφρ. Κύρκος Α.Β.)

Η άποψη αυτή του *Δημόκριτου*, οδηγεί στο σταυροδρόμι, όπου συναντώνται η Ηθική και η Ιατρική. Την άποψη αυτή υιοθετεί πλήρως η φιλοσοφία κατά την Ελληνιστική περίοδο. Γι' αυτό ο *Γαληνός*, είπε την περίφημη ρήση:

Ὅτι ἄριστος ἰατρός και φιλόσοφος

Η σχέση Ιατρικής και Φιλοσοφίας είναι γνωστή στον Αρχαιο-ελληνικό φιλοσοφικό και Ιατρικό στοχασμό. Η σχέση αυτή επεκτείνεται στην Ιατρική Ηθική και τη Βιοηθική, ανεξάρτητα αν η τελευταία λόγω της ταχείας εξέλιξης της Ιατρικής τεχνολογίας έχει αλλάξει μορφή. Την Ηθική, η οποία πριν τον *Ξενοκράτη*, δεν είχε επικρατήσει ως ουσιαστικό, τη δημιούργησε ο *Σωκράτης*, ο οποίος:

Κατέβασε τὴ φιλοσοφία ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στη γῆ.

Ο *Αριστοτέλης*, ήταν αυτός που για την Ηθική θεωρία του χρησιμοποίησε την αναλογία Ιατρικής-Ηθικής και στα τρία έργα του *Ηθικά Νικομάχεια*, *Ευρήμεια* και *Μεγάλα*

Οι Ηθικές Αρχές, μετά την επεξεργασία, που υπέστησαν από τους μετά τον *Όμηρο* φιλοσόφους και ποιητές, υιοθετήθηκαν από τον *Ιπποκράτη*, ο οποίος τους έδωσε την τελική τους μορφή και τις μετέδωσε στους μαθητές του. Οι παραινέσεις του *Ιπποκράτη*, προς τους γιατρούς, όπως περιγράφονται στις πραγματείες της *Ιπποκρατικής Συλλογής*, αναφέρονται στο σύνολο των δραστηριοτήτων των γιατρών. Οι *Ηθικές Αρχές* του *Ιπποκράτη*, παραμένουν αναλλοίωτες, παρά τις όποιες μεταβολές υπέστησαν οι κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες, από την εποχή Του μέχρι σήμερα. Αναλλοίωτες παραμένουν εισέτι και οι επιστημονικές αλήθειες, οι οποίες φέρουν τη σφραγίδα Του, εκείνη της αιωνιότητας.

Αν κάποιος επιθυμεί να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την προσωπικότητα του Ιπποκράτη, πρέπει να μελετήσει όχι μόνο τα επιστημονικά έργα και τη διδασκαλία του, αλλά και τις Ηθικές υποθήκες Του.

Το νόημα είναι ότι αυτά προσθέτουν αίγλη στον *Άνθρωπο* και στον *Καλό Γιατρό*. Αν κατανοήσει όλα αυτά, τότε θα είναι σε θέση να δικαιολογήσει τον ενθουσιασμό του *Γαληνού*, ο οποίος 600 χρόνια μετά τον *Ιπποκράτη*, τον αποκάλεσε *Θαυμασιώτατον, Θειώτατον διδάσκαλον, τῶν καλῶν, μὴ φιλοδοξίας ἀλλὰ ἀληθείας ἐραστήν*.

Όταν ο σύγχρονος γιατρός κατανοήσει το νόημα των Ηθικών Αρχών τις οποίες αποδέχεται η Κοινωνία, είναι βέβαιο ότι θα μπορέσει να ξεπεράσει τα διλήμματα που δημιουργεί ή σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα. Ας μη διαφεύγει την προσοχή μας ότι:

Πρώτοι οι Έλληνες αναζήτησαν την αλήθεια στην Ιατρική, και σχημάτισαν την ιδέα της Ιατρικής ως Επιστήμης.

Τονίζεται, τέλος ότι ο *Ιπποκράτης* ακολούθησε σε όλες τις περιστάσεις του βίου του όλα όσα δίδασκε, χωρίς να παρεκκλίνει των *Ηθικών Αρχών*.

Το ερώτημα είναι αν οι γιατροί σήμερα μπορούν να ισχυριστούν ότι είναι κάτοχοι των Ηθικών και Δεοντολογικών Αρχών, χωρίς να αφήνουν ρωγμές ή να έχουν διλήμματα ως προς την εφαρμογή τους.

Για το ΔΣ της ΕΔΙΠ

Ευάγγελος Βογιατζάκης

Γ. Γραμματέας ΕΔΙΠ

Πάνος Ν. Ζηρογιάννης

Πρόεδρος ΕΔΙΠ

ΣΑΒΒΑΤΟ 7 ΜΑΪΟΥ 2022

18^ο ΣΥΜΠΟΣΙΟ

***Ρωγμές και Διλήμματα στη Δομή της Ηθικής
και Δεοντολογίας στην Ιατρική Κοινότητα***

09.00-09.30 ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ - ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Πρόεδρος ΕΔΙΠ: Πάνος Ν. Ζηρογιάννης

Πρόεδρος Εταιρείας Αναπαραγωγικής Ιατρικής: Ευγένιος Κουμαντάκης

Διευθυντής Κλινικής GENESIS: Κων/νος Πάντος

Αντιπρόεδρος Ιδρύματος Λούρου: Αθανάσιος Διαμαντόπουλος

Πρόεδρος Ελληνικής Ακαδημίας Ιαματικής Ιατρικής: Κων/νος Κουσκούκης

*τ. Πρόεδρος Ευρωπαϊκής Ένωσης Ομοτίμων Καθηγητών: Διονύσιος Φ.
Κόκκινος*

Πρόεδρος Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος Κω: Αριστοτέλης Παυλίδης

Πρόεδρος Ιατρικής Εταιρείας Αθηνών: Δημήτριος Μπούμπας

Πρόεδρος Ι.Σ.Α. Γεώργιος Πατούλης

Πρόεδρος Π.Ι.Σ.: Αθανάσιος Εξαδάκτυλος

Πρόεδρος Ιατρικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α.: Γεράσιμος Σιάσος

**09.30-10.50 ΡΩΓΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (I)**

*Προεδρεύουν: Ανδρέας Πολυδώρου,
Κωνσταντίνος Βαγιανός*

Εισηγητές:

- **Ηθικά ζητήματα και (διλήμματα) στη Σύγχρονη Κλινική Ιατρική**
Ιωάννης Πνευματικός
- **Ιστορία εμβολίων. Ιατρικά και Ηθικά διλήμματα**
Θεόδωρος Μουντοκαλάκης
- **Νέα και δύσκολα βιοηθικά ζητήματα**
π. Βασίλειος Θερμός
- **Ανθρωπιστικές και Βιοκοινωνικές προκλήσεις της Σύγχρονης Ιατρικής**
Νικόλαος Καλοσπίρος

10.50-11.10 Συζήτηση

11.10-11.30 ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

*Προεδρεύουν: Πάνος Ν. Ζηρογιάννης,
Αθανάσιος Διαμαντόπουλος,
Ευάγγελος Βογιατζάκης*

**ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΣΕ ΚΗΡΥΚΕΣ
ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ**

της Καθηγήτριας *Κατερίνας Γαρδίκας*

την υποψήφια θα παρουσιάσει ο *Πάνος Ν. Ζηρογιάννης*

του Γιατρού *Σπύρου Ρέτσα*

τον υποψήφιο θα παρουσιάσει ο *Αθανάσιος Διαμαντόπουλος*

11.30-12.00 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

*Προεδρεύουν: Γεώργιος Δαΐκος,
Ευγένιος Κουμαντάκης*

Ομιλητές:

- Ποιον ενδιαφέρει η ιστορία της ιατρικής;
Κατερίνα Γαρδίκας
- Η πανδημία COVID-19, κλινική έρευνα και καρκίνος
Σπύρος Ρέτσας

**12.00-13.30 ΡΩΓΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (II)**

*Προεδρεύουν: Ιωάννης Υφαντόπουλος,
Νέαρχος Γαλανάκης*

- Μεγάλα διλήμματα της Βιοϊατρικής
Στέφανος Γερουλάνος
- Ο ρόλος του γιατρού την περίοδο των μεγάλων επιδημιών
Μαριάννα Καραμάνου
- Ιπποκρατική Ηθική και Ανθρώπινα Δικαιώματα.
Σύμμαχοι ή αντίπαλοι;
Αθανάσιος Διαμαντόπουλος
- Η βαριά νόσος και η Ηθική
Γεώργιος Μπαλτόπουλος

13.30-13.50 Συζήτηση

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Π.Ν. Ζηρογιάννης
Α' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Αθ. Διαμαντόπουλος
Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Γ. Δαΐκος
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Ευαγγ. Βογιατζάκης
ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ	Λευκοθέα Σάββα
ΤΑΜΙΑΣ	Μωρίς Ριχάνα
ΕΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΩΝ	Α. Πολυδώρου
ΜΕΛΗ	Κ. Βαγιανός Ε. Κουμαντάκης
ΑΝΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕΛΗ	Δ. Παπαντώνιος Ι. Υφαντόπουλος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

Αγγελική Καλαντζοπούλου
Ολύμπου 24, Βριλήσσια
Τηλ.: 6932 248681, 6945 100404
e-mail: angelikalantzo@gmail.com